

de „udbyttere“, bønderne før havde betragtet som heldigere slægtninge. I de sydlige kystprovincers landdistrikter, særlig i Guangdong og Fujian, hvorfra mange velhavende udlandskinesere stammer, har det imidlertid gennem de sidste tyve år været populært at genopføre lineage-haller og udfærdige forkromede genealogier, mens slægtskabsforhold i stigende grad synes at fungere som basis for social organisation. Den pragmatiske anvendelse af slægtskab som organisationsstruktur er særdeles udbredt – de færreste småentreprenører har en MBA, men de ved alle, hvordan en *pater familias* agerer, og de underordnede inkorporeres således i en familielignende struktur. Kommunistpartiet har i perioder søgt at afskaffe den „feudale“ skik med brudepris og medgift, men det er fortsat almindeligt i landdistrikter, og for tiden bliver der ikke stillet spørgsmål ved det. Det kan undre, at artiklen slet ikke nævner denne praksis – medmindre det rubriceres som handel med kvinder? At de seneste års over-raskende frie offentlige debat om en reform af ægteskabslovgivningen ikke nævnes i artiklen fra 1999 er forståeligt, men ærgerligt, for også denne debat har afsløret, at „traditionen“ har det bedre end længe. Artiklen medgiver ganske vist, at nogle traditionelle „sociale former“ er styrket i reformperioden, men fastholder uanfægtet billedet af en lineær udvikling, hvor den moderne kernefamilie langsomt erstatter en obsternasig tradition. Træder man imidlertid for et øjeblik ud af det evolutionistiske tankesæt, som tvinger alle facts ind i en evig fremadrettet bevægelse, er der mangt og meget, der tyder på, at ændringerne i kinesiske familiestrukturer gennem de sidste tyve år har karakter af traditionalisering snarere end modernisering.

Det er glædeligt med en akademisk publikation om Kina, og i det hele forekommer artiklerne velskrevne og kompetente, men da der udgives så lidt om Kina på dansk, kunne man have ønsket sig et bredere fokus end udvikling og en mere helhjertet diskussion af, hvor Kina er på vej hen. Artiklerne afslører så mange modsatrettede tendenser, at det svært at købe den overordnede og noget tilbagelænedede antagelse om, at Kina i færd med en udvikling, der konvergerer med en vestlig modernitet. At fremstille Kina som en nation, der med en håndsrekning kunne være godt på vej til at blive lige så fantastisk moderne som vi selv, er måske nok en effektiv måde at angle efter politisk opbakning til bistandshjælp, men skulle

Kinaeksperterne have næret sådanne lønlige håb, er de under alle omstændigheder bristet med den nye VK-regering. Måske vi i stedet skulle argumentere for, at Kina gennem de sidste tyve års afvikling har opfundet så mange traditioner, at det er bydende nødvendigt med penge til sinologisk forskning for at forstå dette stadigt mere eksotiske rige?

Mikkel Bunkenborg
 Gæstestuderende i kinesisk og antropologi
 Pekings Universitet

Thomas Hylland Eriksen & Finn Sivert Nielsen: A History of Anthropology. London: Pluto Press 2001. ISBN 0-7453-1385-X (pb). 207 sider. Pris: £14.99/£45 (hb)/280 kr.

Antropologiens historie, skrevet af to aktive norske kolleger, er forfriskende. Dens beskedne størrelse gør den let at tage med i rygsækken. Tredive af bogens to hundrede sider er bibliografi, og der er ingen forstyrrende fodnoter. Bogen er relativt let læst; jeg kunne ikke lade være med at være misundelig på folk, som er født med ski på og kan suse let og elegant derudaf på løjperne, medens de sludrer med hinanden. *Antropologiens historie* er „lænestolsantropologi“ på norsk. Bogen er en virkelig sjældenhed i en tid, hvor de fleste bøger, vi får i hænde, er artikelsamlinger om et enkelt tema skrevet af en 10-15 forfattere, som tilfældigvis har deltaget i den samme konference tre eller fire år før bogens udgivelse. Inden for dens begrænsede plads fortæller teksten en hel del om antropologiens teorihistorie, dens løbende kontroverser og vigtige ting om antropologerne og deres sociale miljø. De biografiske aspekter er sparsomme, men for det meste tilstrækkelige. Historisk periodisering (det 20. århundredes årtier) og nationalt tilhørsforhold (herunder udvandring) er de to hovedvariabler i antropologernes liv. Køn kommer til lidt senere, men er ikke så fremtrædende som de diakroniske og nationale faktorer.

Når tæppet går op for bogens kapitler, foregår det nogen gange dramatisk. Her er to eksempler: „Jazz og stalinisme, Hitler-Jugend og Al Capone, blod i horisonten og køer foran folkekøkkenerne, konsolideringen af koloniale imperier og massemediernes fødsel, børskræk og velfærdsstatens opståen: 1930'erne dirrer som en pil lige før den bliver skudt af“

(s. 54).

„Hvis hver epoke har sin atmosfære, er 1980'ernes ikke til at tage fejl af. Dette årti synes at rulle imod os i en tung sky af sort læder, urbant forfald, aids og crack. Lægemidlet er lyden fra en walkman, der slentrer hen ad gaden forbi fyren på hjørnet med de blanke søm og forgyldt hår i mohawk-stil“ (s.135). Scenarierne udgør kulisserne for det, som førende antropologer studerede, tænkte og skrev i henholdsvis 1930'erne og 1980'erne. Men læg mærke til, hvor meget „macro“-kraft, der er over åbningsen til 1930'erne, og hvor „micro“-stileret 1980'er-scenen er blevet. At følge en årti-efter-årti-fremstilling i antropologien er at gå glip af nuancerne i fagets historie, dens omstridte karakter, som unddrager sig mere end den bekræfter årti-perspektivet. Vi ved, at Ruth Benedict (1934) og James Clifford (1988) skriver levende om kulturs udtryksfuldhed i deres antropologier. Den første taler ganske vist om „mønstre“ (*patterns*), den anden om „knibe“ (*predicament*). Æstetisk oplevelse er ikke blot baggrund, det er – undskyld udtrykket – „essensen“. Er denne interesse for æstetik et tegn på deres fælles amerikanskhed? Måske, for som mange amerikanske intellektuelle, der gik imod yankepuritanismen, var de tiltrukket af europæisk smag og kultur.

Hylland Eriksen og Sivert Nielsen går imidlertid sjældent på tværs af periodiseringen ud fra årtier. De præsenterer deres læsere for præcise opsummeringer, der samler stykkerne i et kapitel. Et årti kan have sine kontroverser, men det hænger ikke desto mindre sammen, om ikke for andet så fordi det er præget af årtiets formative historiske begivenheder. Når forfatterne endelig vover sig ud i en sammenligning på tværs, bærer det frugt. De sammenligner amerikanske Ruth Benedict (1934) med den britiske Mary Douglas (1966): „Med sin store succes både inden for og uden for antropologien udgør *Purity and Danger* på en måde et britisk modstykke til *Kulturmønstre*. I begge tilfælde gælder interessen gruppeidentitet og værdier; men hvor Benedict ikke ser længere end til kulturens symbolske aspekter, forbinder Douglas vedholdende symboler med sociale institutioner på klassisk Durkheimsk vis“ (s. 99).

Så vidt, så godt. Jeg tvivler bare på, at man skal tillægge det amerikansk/britiske skel så megen vægt. Man kunne jo have fulgt den anden parallel, især den, som har med køn at gøre. Ganske vist er Benedicts „holisme“ ikke

baseret på Durkheimsk teori, men snarere inspireret af gestaltpsykologien. Men resultatet er ikke så forskelligt. At man får lejlighed til at sammenligne disse to meget betydningsfulde værker er bestemt et af plusserne ved *Antropologiens historie*. Måske skyldes disse bøgers store succes præcis deres kombination af et intimt somatisk fokus og et holistisk sigte. At læsere af begge køn såvel som fra andre professioner end antropologien bliver ved med at læse disse bøger, øger utvivlsomt successen. Anmeldte bog kunne have foretaget flere af denne type sammenligninger – og foretaget dem mere grundigt. Nationale og epokale inddelinger – og de „skoler“, de giver form – fylder for meget i teksten. De fleste historikere ville nok være enige i, at årtiet sjældent er den bedste kategori at skrive historie ud fra.

Jeg vil slutte anmeldelsen med at se på bogens første kapitel, oplysningstidens epoke. Ikke et årti, men et århundrede! Som de bør, peger forfatterne på den Ny Videnskab hos Giambattista Vico (1668-1744), professor i retorik ved universitetet i Napoli. Vico beskrives som en „blandt de første til eksplicit at tage ideen om socialt fremskridt til sig“ (s. 10). I denne karakteristik er Vico ikke til at kende igen. Sandt nok udviklede Vico en epistemologi, som tillod ham at identificere tre stadier i de „gentile (dvs. ikke-judaiske) nationers“ civilhistorie, men „socialt fremskridt“ var ikke helt, hvad han tænkte på. Han havde snarere øje for tilbageskridtene, dekadencen i det civiliserede samfund, som var på vej til at blive „Romulus“ bundfald“. Som Rousseau fremlagde Vico en civilisationskritik. Samtidens franske fortalere for fremskridt og civilisation (Voltaire, Turgot, Condorcet) sang i et andet toneleje end Vico og Rousseau. I øvrigt nævnes de skotske sociale og økonomiske historikere, som Adam Ferguson, ikke i oversigten over oplysningstiden. Hylland Eriksen og Sivert Nielsen har øjensynlig slet ikke konsulteret de tilgængelige studier af 1700-tallets teori. De foretrak en „gør det selv“-metode, i andre sammenhænge en rosværdig trang. Isaiah Berlins fine studie af Vico og Herder kunne have givet det første kapitel en meget bedre start på en værdifuld kort introduktion til antropologiens historie.

Endelig er det nogen gange passende, når man skriver historie, at vælge nogle mindre kendte figurer; eller hvis man foretrækker kun at bruge hovedfigurerne, så at bruge deres mindre kendte arbejder. „Det guddommelige

ligger i detaljerne“ og undertiden i marginerne. Hylland Eriksen og Sivert Nielsen tog de store navne og de store bøger. Sært nok udelod de Thorstein Veblen, den oprørske norsk-amerikaner, som trak på sider af amerikansk indianerkultur (fx potlatch) i sine etnografiske portrætter af amerikanske opkomlinge. *Antropologiens historie* er en strømlinet tur ned ad almindelighedernes hovedgade. Jeg vil anbefale bogen til førsteårsstuderende og deres lærere med de forbehold, jeg har skitseret.

Jonathan Schwartz
Institut for Antropologi
Københavns Universitet
Oversat af Hanne Veber

Alf Hornborg & Gísli Pálsson (eds.): *Negotiating Nature: Culture, Power, and Environmental Argument. Lund Studies in Human Ecology 2.* Lund: Lund University Press 1998. ISBN 917966-582-9. Pris: uoplyst.

Udgangspunktet for denne bog er bidragydernes deltagelse i et forskningsprojekt finansieret af Nordisk Ministerråd, der skulle bidrage til „Social Science Research on Environmental Policy Issues“ (s. 7). „Forskerholdet“ (s. 7), som det hedder, var ti etnologer og antropologer fra Sverige og Island, en enkelt etnolog fra Norge plus en engelsk kommentator. Dette er måske et forskerhold, men deltagernes forskningsinteresser er bemærkelsesværdigt forskelligartede. Holdet har undersøgt „a very diverse set of concerns“ (s. 7), skriver Alf Hornborg og Gísli Pálsson med rette i indledningen. Nogle har været optaget af naturen som en biofysisk realitet, andre har set naturen som en sociokulturel konstruktion, og endelig har nogle set den som en kompleks hybrid af de to (s. 7-8). Bidragyderne er også, ifølge Hornborg og Pálsson, delt med hensyn til hvorvidt deres forskning er baseret på et ægte engagement eller „concern for the ecological aspects of the human predicament“ (s. 8), og de to redaktører siger derfor, at de kun kan håbe, at de taler på de fleste bidragydernes vegne, når de skriver, at „the study of culture can help environmentalists to a better understanding of human ecology and a more informed discourse on the search for sustainable ways of living“ (s. 8). Indledningen skaber en vis spænding hos læseren. Hvem blandt bidragyderne har

ikke forsket ud fra sådant et genuint økologisk engagement? Man gætter på, at det er dem, for hvem naturen er en sociokulturel konstruktion. Man får således fornemmelsen af, at der ikke er tale om ét, men snarere om mindst to hold, der spiller mod hinanden. Dette spil kunne være spændende, men holdene går ikke rigtigt i clinch med hinanden. Og det er synd, for det er netop disse uundersøgte konflikter, der blokerer for kulturvidenskabernes bidrag til miljøpolitikken. Men der er ikke noget, der forhindrer læseren i selv at spille bidragene op imod hinanden.

Et af de bidrag, som redaktørerne fremmentlig har opfattet som „konstruktivistisk“ (men som nok er det mindst konstruktive, hvis man opfatter naturen som en ydre biofysisk virkelighed), er Connie Reksten Kapstads „Nego-tiating Environmental Identity“. Det er en revideret version af en artikel fra 1997 om unge norske miljøaktivister i 1980'erne og 1990'erne, baseret på en fænomenologisk begrundet teori om en slags kroppens politik med skjulte aner tilbage til Bataille og de Sade. Argumentet er, at aktivisterne deltager i demonstrationer og udfordrer politiet ud fra et ønske om at markere sig kropsligt og at føle spændingen og den korporlige vold. Det er et udfordrende argument, men det kunne lige så godt bruges på en hvilken som helst anden type demonstrant. Forfatterens hensigt, bedyres det noget defensivt, er „to take today's environmentalism seriously“ (s. 80). Men artiklens virkning på magthaverne, der sætter den miljøpolitiske dagsorden, kunne snarere tænkes at blive at de motiveres til at affeje (måske med rette) miljøaktivisternes politik som useriøs.

Orvar Löfgren kan også tænkes at høre til dem som redaktørerne opfatter som holdspillere hos konstruktivisterne. I Löfgrens artikel, „Motion and Emotion: The Microphysics and Metaphysics of Landscape Experiences in Tourism“, er konstruktionsprocessen lige så meget korporlig som intellektuel, hvilket falder godt i tråd med Kapstad. Löfgren argumenterer for, at landskabets kulturelle betydning i høj grad er et produkt af, hvordan man bevæger sig fysisk igennem landskabet, og tesen underbygges af en nyttig historisk præsentation af britisk, amerikansk og svensk landskabstænkning. Artiklen har, som titlen antyder, implikationer for turismepolitik, men det er svært at se, hvad det har at gøre med miljøpolitik eller „the ecological aspects of the human predicament“ (begreberne økologi og